

PUBLIUS AURELIUS

ZIJ DIE GAAN STERVEN

De onverslaanbare gladiator valt
midden in de arena dood neer...
Wie heeft het op hem gemunt?

DANILA COMASTRI
MONTANARI

XANDER

Danila Comastri Montanari

Zij die gaan sterven

I

Rome, anno 798 ab Urbe condita
(het jaar 45 na Christus, zomer)
De dag voor de kalenden van juni

Senator Publius Aurelius Statius zat stijfjes en enigszins gespannen naast ridder Titus Servilius op de overdekte tribune achter de keizerlijke loge.

Het amfitheater van Statilius Taurus op het Campus Martius barstte al uit zijn voegen, maar nog meer volk bleef duwend en trekkend binnenstromen vanuit de *vomitoria*, de brede toegangsgangen voor het plebs. De spelen van die dag zouden gedenkwaardig zijn: Claudius Caesar, een groot liefhebber van de *ludi*, had kosten noch moeite gespaard om het Romeinse volk het beste te bieden wat tot dan toe op het gebied van gladiatorengevechten te zien was geweest.

Boven de arena waren grote doeken gespannen die het publiek moesten beschermen tegen de brandende junizon en in het midden lag een kunstmatige heuvel die een getrouwe reconstructie vormde van het stuk tropisch woud waaruit de kampioenen de wilde dieren moesten verdrijven. Rondom wachtte een brede ring zand op de triomfantelijke stap van de overwinnaars en op het bloed van de verliezers.

Enthousiast wees Titus Servilius zijn vriend Aurelius op de rekwisieten, in afwachting van het spektakel waar reikhalzend

naar werd uitgekeken. De senator van zijn kant keek naar de arena met een mengeling van nieuwsgierigheid en afkeer: hij hield niet van slachtpartijen, hoe goed ze ook georkestreerd waren, en het was alleen maar omdat hij niet aan zijn sociale verplichtingen kon ontsnappen dat hij zijn gewoonlijk lege stoel op de tribune achter de keizer had ingenomen.

Aurelius' blik gleed over de menigte in een poging te ontsnappen aan de macabere aantrekkingskracht van het podium van de dood dat in het amfitheater was opgesteld en bleef uiteindelijk rusten op het keizerlijke podium waar de oude Claudius, gehuld in een luxueus purper gewaad, net bezig was om voor aanzienlijke sommen geld te wedden met de grootste hie-lenlikkers onder zijn hovelingen. Naast hem zat onder een brokaten baldakijn de bloedmooie en babbelzieke keizerin, Valeria Messalina. Haar fiere schouders waren koninklijk volmaakt. Aurelius kon tussen de kortgeschoren nekken van de hofdienaren slechts een glimp opvangen van het ebbenzwarte haar dat als een waterval op haar rug viel en van haar profiel, dat leek op dat van een oosterse pop.

'Daar! Daar!' Plotseling trok Titus Servilius hem aan zijn mouw en wees naar het hek waar de gladiatoren onder het gejuich en het applaus van de menigte door naar binnen kwamen.

Een eerste groep strijders, gekleed in luipaardhuiden, liep op dat moment voorbij het erepodium, op de voet gevolgd door Thraciërs die een *parma* droegen, een klein rond schild dat als enige vorm van bescherming nog tussen hen en de dood stond. Onder de schittering van hun blinkende bepantsering maakten de rijkelijk met olie ingesmeerde en strak gespierde *mirmillones* hun opwachting.

Bij het zien van die schaamteloze overvloed aan stevige mannen-

armen slaakten de *matronae* gesmoorde zuchten, die smachtten naar de beloften van degenen die aan de Parcen waren ontsnapt en de overwinningspalm hadden behaald.

‘Daar is Chelidon, de ster van de arena!’ riep Servilius. ‘Daar, tussen de *retiarii*, kijk hoe hij boven de anderen uittorent!’

Publius Aurelius wierp een verstrooide blik op de vleesmassa die onder de tribune oprees. Chelidon, ‘zwaluwkje’, dacht hij. Ik kan me geen belachelijkere naam indenken voor die moord-machine... Een kreet uit de menigte schudde hem weer wakker. Er waren drie blonde en ontzagwekkende krijgers binnengekomen, hun haar los over hun krachtige schouders. De senator die geïntrigeerd was door een merkwaardig detail, keek scherper en bestudeerde ze wat beter: hun atletische lichamen, nauwelijks bedekt met een korte tuniek, hadden iets vreemds over zich, een ongewone zwelling van de spierbundels in hun borstkas, als een vage, plompe suggestie van een vrouwelijke boezem. Nee, hij vergiste zich niet... die sterke Britse gladiatoren waren zonder twijfel vrouwen!

Toen hief de langste atlete haar hoofd op voor de goddelijke Caesar en vanonder haar touwachtige haar verscheen een rosig gezicht met twee ronde, wrede kraalooijes. Fantastische voorbeelden van vrouwelijke proportie, zei Aurelius tegen zichzelf met een zweem van walging.

Uiteindelijk verstomde het applaus en de menigte werd stil. De slagorde was nu compleet en de gladiatoren staken hun wapens al in de lucht in de richting van de keizerlijke tribune.

Uit de uitgedroogde kelen klonk één enkele kreet, die de arena met de kracht van een aantrekkende stormwind deed daveren: ‘*Ave Caesar, morituri te salutant!*’

‘Wacht dan tenminste tot Chelidon gaat vechten!’ zei Servilius smekend tegen zijn oude vriend.

‘Hoor eens, Titus, ik verveel me,’ antwoordde Aurelius. ‘Al urenlang heb ik naar een en hetzelfde spektakel moeten kijken, dat eindeloos wordt herhaald: de dood. Bovendien word ik miselijk van die bloedgeur!’ vervolgde hij geërgerd, terwijl hij aanstalten maakte om op te staan en weg te gaan.

Servilius wist niet wat hij moest zeggen. De stank had de hoogste rijen al lang bereikt en noch de wierrookkegels noch de amberstokjes die de dames dankbaar onder hun neus hielden, konden de lucht nog langer verfrissen.

‘Nu zijn het nog die Britse vechtsters en daarna komt de kampioen. Claudius Caesar zou beledigd zijn als je de arena uitgerekend nu verlaat; je weet heel goed hoeveel hij heeft uitgegeven om deze spelen op touw te zetten!’ drong Titus aan in een poging hem te overtuigen.

Aurelius legde zich erbij neer, ging onwillig weer zitten en besloot verder te kijken.

Morituri te salutant! Maar wie liet die gekken dat doen? Velen van hen waren niet eens slaven, maar professionele strijders die hun contract met de arena meermaals verlengden voor het voorrecht om dagelijks hun huid te riskeren in ruil voor een flinke zak geld. Het was gewoon hun werk, zeker, maar de senator voelde onwillekeurig een sterke sympathie voor de dieren... En de spelen waren nog niet eens halverwege, schatte hij geïrriteerd in. Opgelucht verwelkomde hij de korte pauze van de *gustatio*. Terwijl de slaven met verfrissingen langskwamen, probeerde Aurelius zich te troosten met de aanblik van de bewonderenswaardig opgetutte en schaars geklede *matronae*, die zonder twijfel een schouwspel boden dat meer bij zijn smaak paste.

‘Aurelius, schat!’ zei een bekende courtesane bij wijze van begroeting. ‘Waarom kom je niet meer langs?’

‘Ik neem nog contact met je op, Cynthia,’ loog de patriciër, die de prestaties van de *hetaere* niet vond opwegen tegen haar exorbitante prijzen.

‘Senator Statius, ik had gehoord dat je niks van de spelen wist,’ sprak een collega van de Curie hem aan. ‘Maar ik ben echt verbaasd dat een man met jouw kwaliteiten zo weinig sportiviteit in zich heeft. Altijd maar met die duim omhoog...’ vervolgde hij terwijl hij afkeurend zijn hoofd schudde. ‘Als het aan jou lag, zouden ze allemaal gratie krijgen!’

‘Dit is de druppel,’ mompelde Aurelius tegen zichzelf. Alsof het niet genoeg was dat hij zijn tijd moest opofferen op het altaar van sociale en institutionele verplichtingen, en dat hij daar braaf de misselijkmakende stank van bloed moest zitten opsnuiven, moest hij zich nu ook nog enthousiast verkneukelen!

‘Het begint weer: de hoorns klinken,’ riep Servilius hem terug. ‘Nu wordt het pas echt leuk!’

Het gebabbel werd snel onderbroken door haastige afscheidsgroetjes. Heel even ving Aurelius tussen de fladderende toga’s de hoogmoedige en mysterieuze blik van de mooie Messalina op. De patriciër boog met een kleine glimlach van verstandhouding... Wees niet bang, goddelijke keizerin, uw geheimen zijn veilig bij mij, dacht hij met enig sarcasme.

‘Aha, zijn we hooggeplaatste dames aan het versieren? Als Pomponia dat te weten komt...’

Aurelius schrok op. Pomponia, de vrouw van de goede ridder, was de best geïnformeerde kwaadspreester van de stad en zij mocht in geen geval vermoeden dat er zelfs nog maar iets gebeurd zou kunnen zijn tussen hem en de gewetenloze keizer-

lijke Venus, die het favoriete onderwerp was van de roddels van de *matronae*. Hij probeerde daarom snel de aandacht van zijn vriend af te leiden naar de spelen: ‘Kijk, ze hebben de vechtsters uit Britannia tegenover de Ethiopiërs gezet!’ zei hij, wijzend naar de zwarte lichamen van de Afrikanen die sterk contrasterden met de bleke huid van de noorderlingen.

‘Ja, heel mooi zo!’ zei de ridder met waardering, toen het gevecht begon.

Een van de manwijven zakte plotseling in elkaar; door een rake klap was haar nek gebroken. De tweede lag na een zwaardslag ook al snel in het stof. Alleen de derde bleef over en er stonden nog twee van haar tegenstanders overeind, want één Afrikanen was al door haar zwaard gesneuveld. Zonder aarzelen wierp de strijdster zich op de minst sterke gladiator en ging een hevig gevecht met hem aan, terwijl de andere zijn metgezel te hulp snelde.

Het gebeurde in een oogwenk: de reuzin stak het zwaard in de borst van haar tegenstander, trok het bliksemsnel terug en draaide zich als een furie om naar de overlevende Ethiopiër. De arme Afrikanen was al aan het rennen toen hij die wraakgodin op zich af zag stormen. Hij stond geen ogenblik langer stil, gooide zijn zwaard in het stof en rende door de arena, achtervolgd door de schreeuwende vrouw.

‘Arduinna! Arduinna!’ juichte het publiek en met de duim naar beneden vroeg het de gepaste straf voor de lafaard. ‘*Iugula!*’ brulde de menigte. ‘Keel hem!’

De winnares liet het zich geen twee keer zeggen.

De als Charon geklede slaven die fungeerden als *libitinarii* waren de lijken aan het wegdragen en het zand aan het omwoelen om de sporen van de gesneuvelden te wissen, toen alle kelen

een kreet slaakten die de entree van Chelidon moest aankondigen.

De *retiarius* kwam triomfantelijk op, zwaaiend met zijn drietand, terwijl de sukkelaar die voor hem was voorbestemd met gebogen hoofd wachtte op een lot dat al bezegeld was. De kampioen was ongeslagen; geen van zijn tegenstanders had ooit levend de arena verlaten.

De ongelijke strijd ging van start. De onbekende met zijn miezerige zwaardje had weinig in te brengen tegen de ster van de spelen. In een mum van tijd zat de arme man verstrikt in het net en kwam de vreselijke *retiarius* op hem af.

De verslagen man lag met zijn gezicht in het stof en zag de modderige, met bloed en zand besmeurde schoenen dichterbij komen, terwijl de dreigende punten van de drietand heel even de laatste zon van zijn ellendige leven verduisterden. Berustend sloot hij zijn ogen. Een oorverdovend gebrul betekende zijn einde.

Hij wachtte, het leek eindeloos te duren... Er gebeurde niets... Hij moest, bijna tegen zijn zin, vaststellen dat hij nog leefde... Blijkbaar ging het niet zoals hij verwacht had.

Hij deed zijn ogen weer open en hief voorzichtig zijn hoofd.

Vlak voor zijn neus zag hij de schoenen van de gladiator onbeweeglijk in het stof. En toen hij verder keek, zag hij de benen en de rest van Chelidons lijf, languit in het zand met de drietand in de hand. Dood.